

Versiune anonimată

Traducere

C-337/20 - 1

Cauza C-337/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

23 iulie 2020

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Franța)

Data deciziei de trimitere:

16 iulie 2020

Recurenți:

DM

LR

Intimată:

Caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM)

[*omissis*]

HOTĂRÂREA COUR DE CASSATION, CHAMBRE COMMERCIALE, FINANCIÈRE ET ÉCONOMIQUE [CURTEA DE CASAȚIE, CAMERA COMERCIALĂ, FINANCIARĂ ȘI COMERCIALĂ] DIN 16 IULIE 2020

Statuând cu privire la recursul formulat de:

1°/ DM, cu domiciliul în [*omissis*] La Ciotat,

2°/ LR, cu domiciliul în [*omissis*] Cassis,

împotriva hotărârii pronunțate la 6 aprilie 2017 de cour d'appel d'Aix-en-Provence [Curtea de Apel din Aix-en-Provence] [*omissis*], în litigiul dintre aceștia și caisse régionale de Crédit agricole mutuel [Casa regională de credit agricol

mutual] (CRCAM) Alpes-Provence, cu sediul în [omissis] Aix-en-Provence [omissis],

intimată;

Recurenții invocă, în susținerea recursului formulat, cele două motive de recurs anexate la prezenta hotărâre.

[omissis] [OR 2]

[omissis][elemente de procedură]

Chambre commerciale, financière et économique de la Cour de cassation [Camera comercială, financiară și economică a Curții de Casație], [omissis] după deliberarea potrivit legii, a pronunțat prezenta hotărâre.

Prezentarea situației de fapt și a procedurii

1. Potrivit hotărârii atacate (Aix-en-Provence, 6 aprilie 2017), printr-un înscris din 22 decembrie 2008, societatea caisse régionale de Crédit agricole mutuel Alpes Provence (banca) a acordat societății Groupe centrale automobiles (societatea GCA), a cărei administratoare era DM, o linie de credit în cont curent, garantată de cautiunea solidară a LR. După ce a reziliat această linie de credit, banca a chemat în judecată garantul pentru plata creanței, care a susținut că, prin efectuarea viramentelor în favoarea unui terț fără autorizație, banca săvârșise o eroare, iar cuantumul acestor viramente trebuia dedus din creanța sa.
2. Cour d'appel [Curtea de Apel] a declarat că LR nu poate contesta sumele, reținând că, în temeiul articolului L.133-24 din code monétaire et financier [Codul monetar și financiar], societatea GCA dispunea de un termen de decădere de treisprezece luni pentru a ataca operațiunile în litigiu și că, deși existase posibilitatea ca acest termen să fie întrerupt prin schimbul de corespondență din 3 martie 2011 prin care administratoarea societății GCA solicita informații cu privire la aceste operațiuni, un nou termen de treisprezece luni începuse să curgă de la această dată. Cour d'appel [Curtea de Apel] a dedus că termenul de decădere se împlinise, întrucât contestarea viramentelor în litigiu a fost efectuată numai prin concluziile din 15 mai 2013.
3. În susținerea recursului formulat împotriva acestei hotărâri, DM și LR arată că articolul L.133-18 din Codul monetar și financiar, care oferă beneficiul unei rambursări imediate a operațiunilor de plată neautorizate semnalate băncii de către utilizator, nu se opune reținerii răspunderii contractuale de drept comun a băncii, de exemplu, în cazul neîndeplinirii obligației sale de vigilență, dacă se face dovada unui prejudiciu rezultat de aici, și că, [OR 3] statuând contrariul, cour d'appel [Curtea de Apel] a încălcat articolul 1147 din code civil [Codul civil], în versiunea anterioară celei rezultate din ordonanța din 10 februarie 2016, și articolul 1937 din același cod.

4. Întrucât acest motiv a fost invocat de LR în calitate de garant, trebuie precizat că debitorul accesoriu, „cel care se constituie garant al unei obligații se angajează față de creditor să îndeplinească această obligație, în cazul în care debitorul nu o îndeplinește el însuși” (articolul 2288 din Codul civil). Articolul 2313 primul paragraf din Codul civil prevede că „garantul poate opune creditorului toate excepțiile pe care le poate invoca debitorul principal, care sunt inerente datoriei” și „în special compensația pentru ceea ce creditorul datorează debitorului principal” [omissis] [referiri la jurisprudență națională]. Această normă își poate găsi aplicarea atunci când creditorul a săvârșit o greșală față de debitorul principal, care îi angajează răspunderea civilă și îl obligă, în consecință, la plata de despăgubiri către debitorul principal pentru repararea prejudiciului său.
5. Din articolul 1147 din Codul civil rezultă că orice neexecutare a unei obligații contractuale care a cauzat un prejudiciu creditorului obligației obligă debitorul să răspundă pentru aceasta. Jurisprudența aplică principiul reparării integrale a prejudiciului, care impune „repunerea victimei în situația în care s-ar fi aflat dacă actul prejudiciabil nu s-ar fi produs” [omissis] [referiri la jurisprudență națională].
6. Articolul L.133-18 din Codul monetar și financiar, în versiunea rezultată din Ordonanța nr. 2009-866 din 15 iulie 2009, care a transpus articolul 58 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (DSP1) sau articolul 71 din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (DSP2) care a înlocuit-o, fără modificări substanțiale, prevede: „În cazul unei operațiuni de plată neautorizate semnalate de utilizator în condițiile prevăzute la articolul L.133-24, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii neautorizate respective și, dacă este cazul, readuce contul de plăți debitat în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu s-ar fi efectuat.

Plătitorul și prestatorul său de servicii de plată pot decide prin contract cu privire la o compensație suplimentară.”

7. Primul paragraf al articolului L.133-24 din Codul monetar și financiar, în versiunea rezultată din aceleași texte, prevede: „Utilizatorul serviciilor de [OR 4] plată semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării sub sancțiunea decăderii operațiunea de plată neautorizată sau executată incorect, cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată în conformitate cu capitolul IV din titlul 1 din cartea III.”
8. Potrivit articolului 58 citat anterior, intitulat „Notificarea operațiunilor de plată neautorizate sau executate incorect”, „utilizatorul serviciilor de plată poate obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată numai dacă semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel

mult treisprezece luni de la data debitării, faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată sau executată încorect, care dă naștere unei plângeri, inclusiv în conformitate cu articolul 75, cu excepția situațiilor în care, dacă este cazul, prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată, în conformitate cu titlul III.”

9. Potrivit articolului 60 din DSP1, intitulat „Răspunderea prestatorului de servicii de plată pentru operațiunile de plată neautorizate”,

„(1) Statele membre se asigură că, fără a aduce atingere articolului 58, în cazul unei operațiuni de plată neautorizate, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii de plată neautorizate respective și, dacă este cazul, readuce contul de plăți debitat, în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu s-ar fi efectuat.

(2) O compensație financiară suplimentară se poate stabili în conformitate cu legislația aplicabilă contractului încheiat între plătitor și prestatorul său de servicii de plată.”

10. Recursul privește corelația dintre regimul răspunderii instituit prin directivele citate anterior, transpuse prin articolele L.133-18 și L.133-24 din Codul monetar și financiar, și cel al răspunderii civile contractuale de drept comun. În special, se pune problema caracterului exclusiv al regimului de răspundere instituit prin directive, care nu aduc clarificări în această privință.
11. Întrucât Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu pare să se fi pronunțat cu privire la acest aspect, este necesar să i se adreseze întrebări.

PENTRU ACESTE MOTIVE, instanța:

Având în vedere articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene:
[OR 5]

Sesizează Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- 1) Articolul 58 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE trebuie interpretat în sensul că instituie, în ceea ce privește operațiunile de plată neautorizate sau executate încorect, un regim de răspundere a prestatorului de servicii de plată care exclude orice acțiune în răspundere civilă de drept comun întemeiată, în considerarea aceluiași fapt, pe neîndeplinirea de către acest prestator a obligațiilor care îi sunt impuse de dreptul național, în special în ipoteza în care, în termenul de treisprezece luni de la data debitării, utilizatorul serviciilor de plată nu a informat

prestatorul de servicii de plată că o operațiune de plată nu a fost autorizată sau a fost executată incorect?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, același articol se opune posibilității ca garantul utilizatorului serviciilor de plată să invoce, pentru aceleași fapte, răspunderea civilă de drept comun a prestatorului de servicii de plată, beneficiar al garanției, pentru a contesta cuantumul datoriei garantate?

[*omissis*] [elemente de procedură] [OR 6]

MOTIVE ANEXATE la prezenta hotărâre

Motive prezentate [*omissis*] pentru DM și LR

PRIMUL MOTIV DE RECURS

[*omissis*] [OR 7] [*omissis*]

[*omissis*] [OR 8] [*omissis*] [prezentarea primului motiv de recurs, întemeiat pe legislația privind protecția consumatorilor, fără relevanță pentru întrebările preliminare]

AL DOILEA MOTIV DE RECURS (subsidiar)

Hotărârile confirmative atacate i se reproșează că a considerat că LR nu poate contesta sumele care fac obiectul viramentelor din contul deschis pe numele Group Central Automobiles către diverse societăți din cauza decăderii și că, în consecință, l-a obligat pe LR la plata sumei de 96 019,36 euro, majorată cu dobânzi la rata convențională ulterioară datei de 26 martie 2012, în executarea angajamentului de cauciune solidară care garantează funcționarea contului curent [*omissis*] deschis pe numele Group Central Automobiles;

ÎNTRUCÂT LR susține că banca a săvârșit o eroare prin efectuarea unor viramente către societăți terțe, fără autorizație, iar cuantumul acestor debitări directe trebuie să se deducă din creanța sa; Crédit Agricole susține, dimpotrivă, că este vorba despre o excepție pur personală a debitorului principal, pe care garantul nu are dreptul [OR 9] să o invoce, cuantumul creanței sale a fost stabilit definitiv prin hotărârea Tribunal de commerce de Toulon [Tribunalul Comercial din Toulon] din 23 octombrie 2012 și, în orice caz, SARL GCA a fost de acord cu debitările directe; prima instanță a arătat în mod întemeiat că nu era vorba despre o excepție personală a debitorului, ci despre o excepție inerentă datoriei pe care garantul avea dreptul să o opună creditorului; în temeiul articolului L.133-24 din Codul monetar și financiar, SARL GCA dispunea de un termen de decădere de treisprezece luni pentru a contesta aceste operațiuni; deși acest termen a putut fi întrerupt prin schimbul de corespondență din 3 martie 2011 prin care administratoarea SARL GCA solicita informații cu privire la aceste operațiuni, un nou termen de treisprezece luni a început să curgă de la această dată; or,

contestarea viramentelor în litigiu a fost efectuată doar prin concluziile din 15 mai 2013 și, în consecință, a operat decăderea;

ȘI PENTRU MOTIVELE REȚINUTE CĂ LR susține, cu titlu subsidiar, că sumele sunt datorate debitorului principal, CGA, întrucât au fost efectuate debitări bancare fără autorizația sa; până în anul 2011, verificarea contabilității a fost încredințată FW; Crédit Agricole a săvârșit o eroare contractuală prin efectuarea de viramente fără ordin sau autorizație semnate; acesta a somat banca să prezinte toate conturile și să calculeze soldul contului [bancar în cauză] [omissis] ținând seama de debitările directe anulate; LR estimează quantumul acestor debitări la suma de 94 123,26 euro; banca răspunde că este vorba despre o excepție personală a debitorului principal, pe care garantul nu o poate invoca în mod valabil; această argumentație nu este pertinentă: LR s-a constituit garant pentru funcționarea descoperirii de cont în cauză; prin urmare, excepția nu o privește personal pe SARL GCA, ci privește în mod direct și garantul; dimpotrivă, banca Crédit Agricole menționează în mod corect că debitorul principal nu a contestat quantumul sumelor care îi sunt datorate la tribunal de commerce de Toulon [Tribunalul Comercial din Toulon], care l-a obligat la plata sumelor din descoperire contestate în prezent de LR [omissis]; în plus, LR invocă aplicarea dispozițiilor Codului civil în condițiile în care funcționarea conturilor este reglementată de dispozițiile Codului monetar și financiar și în special de cele ale articolului L.133-25 și ale articolului L.133-6-1; codul menționat nu impune ca o autorizație scrisă să fie dată pentru a efectua debitarea din cont; aceste debitări directe figurează în extrasele contului în cauză începând cu anul 2008 în favoarea societăților ETRA FI, FLEX CALL, RF SOLUTION și AZUR CONSEIL; Crédit agricole prezintă la dezbateri cecuri completate de DM, care este administratoarea societății GCA, în favoarea societății RF SOLUTION, având aceeași valoare cu debitările directe criticate în prezent de LR; în urma ultimului cec emis la data de 1 aprilie 2009, au fost executate debitările directe cu aceeași valoare și cu [OR 10] aceeași frecvență lunară; deși DM a început să solicite informații băncii prin e-mailuri în luna martie 2011, nu se poate concepe că un profesionist a permis continuarea unor asemenea debitări fără a pune întrebări; în orice caz, societatea trebuia să conteste operațiunile în termenul de treisprezece luni prevăzut la articolul L.133-25 din Codul monetar și financiar; contestațiile formulate în prezent de LR sunt inadmisibile întrucât au intervenit după împlinirea termenului de decădere; în plus, nu i s-au comunicat Crédit Agricole bilanțurile societății GCA care ar fi putut să îi permită să verifice dacă plățile efectuate în favoarea societăților care ar fi aparținut contabilului lor nu constituiau remunerații, care ar fi făcut obiectul unei deduceri din cheltuielile acestei societăți, reducându-se în aceeași măsură cifra sa de afaceri, îndoieli confirmate de faptul că, deși aceste debitări directe au fost operate în favoarea unor societăți care aparțin contabilului FW, acesta nu a fost urmărit pentru primirea sumelor respective în mod nejustificat; date fiind aceste elemente, s-a stabilit că societatea GCA și-a dat acordul pentru debitările directe contestate în prezent de LR, iar cererea sa de compensare cu garanția acordată va fi respinsă; LR va fi, așadar, obligat la plata către Caisse Régionale Agricole Mutuel Alpes Provence a sumei de 96 019,39 euro, majorată cu dobânzi la rata convențională ulterioară datei de 26 martie 2012,

în executarea angajamentului de cauțiune solidară care garantează funcționarea contului curent [omissis] deschis pe numele SARL Groupe Central Automobiles;

1°) ÎN TIMP CE articolul L.133-18 din Codul monetar și financiar, care oferă beneficiul unei rambursări imediate a operațiunilor de plată neautorizate semnalate de utilizator băncii, nu se opune reținerii răspunderii contractuale a băncii, de exemplu, în cazul neîndeplinirii obligației sale de verificare dacă se face dovada unui prejudiciu rezultat din aceasta; prin faptul că a statuat, pentru a declara că LR nu poate contesta sumele care fac obiectul viramentelor din contul deschis pe numele Groupe Central Automobiles către diverse societăți din cauza decăderii, că „LR invocă aplicarea dispozițiilor Codului civil în timp ce funcționarea acestor conturi este reglementată de dispozițiile Codului monetar și financiar”, atunci când, în pofida articolului L.133-18 din Codul monetar și financiar referitor la operațiunile de plată neautorizate, LR putea invoca răspunderea contractuală a băncii, cour d'appel [Curtea de Apel] a încălcat articolul 1147 din Codul civil, aplicabil în cauză, devenit articolul 1231-1 din același cod, și articolul 1937 din Codul civil;

[omissis] [OR 11] [omissis] [prezentarea celui de al doilea și a celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv de recurs, întemeiate pe încălcarea normelor de procedură, fără relevanță pentru întrebările preliminare]

DOCUMENT D'APPEL